

04

World War Z - Generation Z and Challenge in medical education

ย้อนกลับไปเมื่อปีพ.ศ. 2551 ภาพยนตร์ animation เรื่องกังฟูแพนด้า ได้ถูกนำมาฉายในฉากที่มีการคัดเลือกนักเรียนมัธยม คงไม่มีใครคิดว่าหมิแพนด้าตัวมเตี้ยม ดิดตลก ขี้เล่น ไม่จริงจังกับชีวิตจะสามารถเป็นกังฟูได้ และอาจจะไม่มีครูกังฟูคนไหนเชื่อว่าจจะสอนเขาได้

*“If you only do what you can do,
you’ll never be better than
what you are.”*

— Shifu, KangFu Panda

ผมเชื่อว่าวันนี้ผู้สอนมองผู้เรียน Gen-Z ก็อาจจะมีความรู้สึกคล้ายกันว่า นักศึกษาเหล่านี้จะโตไปเป็นบุคลากรทางการแพทย์ได้จริงหรือเมื่อไม่นานนี้ผู้เขียนได้ไปเข้าร่วม workshop ของทางหน่วยงานราชการ และมีการพูดถึงว่าเด็กสมัยนี้เป็นอย่างไร เกือบ 80% พูดถึงเด็กสมัยนี้โดยเฉพาะ Gen-Z นำเป็นห่วงมาก บางท่านถึงกับให้คำนิยามว่า ‘เหยะเหยะ’ ‘ไม่เอาจริง’ แต่ในขณะเดียวกัน ระวังที่สังเกตก็เห็นได้ถึงความเป็นห่วง ความกังวลใจ ความไม่มั่นใจว่าทักษะที่ตนเองมีจะสามารถสอนหรือให้ความช่วยเหลือเด็กๆ ยุคใหม่ได้หรือไม่

นพ.ปญญกัทร มาประโพธิ์
ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

สิ่งที่ผู้เขียนสังเกตได้จากกิจกรรมวันนั้นที่ไม่น่าผิดคือ ผู้เรียนเปลี่ยนไปจากสมัยก่อน ซึ่งผู้เรียนเปลี่ยนไปเสมอ เพียงแต่เร็วหรือช้า แต่อีกส่วนหนึ่งที่สัมผัสได้ คือความเป็นห่วง กังวลใจ และความไม่แน่ใจว่าจะได้ข้ออย่างไร สำหรับผู้เขียนเองความกังวลเหล่านั้นนับเป็นนิมิตหมายอันดีทั้งสิ้น ทุกครั้งเวลาที่เรานึกถึงเรื่องนี้ ผมอยากชวนท่านผู้อ่านทุกท่านคิดอีกที ผู้เรียนเป็นแบบใดอยู่ที่ตัวผู้เรียนเอง และอยู่ที่ผู้สอน และเด็ก generation นี้ก็คือเด็กที่พวกเรานั่นแหละเป็นคนสอน ทุกครั้งที่เราจะมองว่าเด็กสมัยนี้แย่ง ด้วยปัจจัยภายนอกมันก็ไม่ต่างกับการปิดความรับผิดชอบว่าหรือจริงๆ แล้วเรายังไม่ใช่โค้ชที่เก่งและดีพอ

เพื่อให้เรามั่นใจว่าเราเป็นผู้สอนที่ดีต่ออายุมากพอที่จะโค้ชผู้เรียน Gen-Z เรามาทำความเข้าใจบริบททางสังคม แนวคิดสำคัญที่ทำให้เราสามารถโค้ชผู้เรียน Gen-Z ได้ดีขึ้น

บริบททางสังคมที่หล่อหลอม Gen-Z (Characteristic of Gen-Z)

ผู้เรียน Gen Z คือผู้ที่เกิดในช่วงหลังปี พ.ศ. 2537 - 2538 เหตุผลที่เริ่มในช่วงนี้ เนื่องจากในช่วงที่ผู้เรียนเริ่มเข้าสู่ระบบการศึกษานั้น มีลักษณะและทักษะสำคัญคือเป็น digital native เติบโตมาในวัฒนธรรมที่หลากหลายเปิดกว้าง สื่อและข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว มีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากอยู่ในโลกที่เป็น VUCA (Volatile, Uncertain, Complex, Ambiguous) world

เนื้อหาทางการแพทย์สำหรับผู้เรียน Gen-Z เพิ่มทวีคูณแบบหยุดไม่อยู่ รวมไปถึงการเข้ามาของ generative AI (ChatGPT) ในยุคที่แพทย์และอาชีพทางสาธารณสุขกำลังถูกตั้งคำถาม แนวโน้มที่ผู้เรียนลาออกมากขึ้นและความนิยมการเรียนในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพลดลง มีความหลากหลายทางอาชีพที่เข้ามาเป็นทางเลือกมากขึ้น จะเห็นได้ว่า motivation ที่จะมุ่งมั่น ตั้งหลักปักฐานเพื่อจะเป็นแพทย์ที่เก่งและมีฝีมือนั้นถูกรบกวนด้วยปัจจัยภายนอกมากมาย หากครูในโรงเรียนวิทยาศาสตร์สุขภาพเข้าใจสิ่งเหล่านี้เป็นอย่างดีจะสามารถออกแบบวิธีการโค้ชผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

โดยจะมี characteristic ที่สำคัญเหมือนกัน 3 ประการที่ผู้สอนยุคใหม่ต้องทำความเข้าใจอยู่ 3D ประกอบด้วย

1. **ความหลากหลาย (Diversity):** เคารพในความแตกต่างของแต่ละบุคคล และมุ่งเน้นการให้ feedback ที่สอดคล้องต่อผู้เรียนรายบุคคล
2. **ความเปลี่ยนแปลง (Disruption):** มุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพและการศึกษาที่สามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้
3. **สิ่งรบกวน (Distraction):** ในยุคที่ผู้เรียนต้องเจอกับสิ่งรบกวนจำนวนมาก เทคนิคการบริหารจัดการเวลาที่น่าไปใช้ได้จริงจึงมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น

Better Way with Gen-Z Better Way with 3D

Coach for Diversity

แม้ว่าผู้เรียน Gen-Z มีลักษณะเปิดกว้างต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย และพร้อมที่จะปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่ด้วยบริบทการเติบโตมากับครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) ผู้เรียนอาจจะไม่คุ้นเคยหรือต่อต้าน ความแตกต่างของมุมมองจากผู้สอนที่อาวุโสกว่าได้เช่นกัน นอกจากนี้ผู้เรียน Gen-Z มักให้คุณค่ากับคำแนะนำแบบปัจเจกบุคคลมากกว่าคำแนะนำแบบเหมารวม และอาจจะไม่ได้อยากมีชีวิตเหมือนใคร มีความต้องการที่จะเป็นอิสระและแสวงหาหนทางที่จำเพาะสำหรับตัวเอง

Respect Diversity, Equity, and Inclusion

1	ผู้เรียนหลายคนจะให้ความสำคัญกับการเคารพซึ่งชาติพันธุ์ ความหลากหลายทางเพศ ความแตกต่างทางการเมือง ดังนั้นในฐานะผู้สอน การสร้างบริบทและบรรยากาศในห้องเรียนให้เปิดรับความหลากหลายทางความคิดของผู้เรียนจึงมีความสำคัญ
2	ถึงแม้ว่าผู้เรียนอาจจะมีกำแพงเวลาที่ผู้สอนเล่าถึงประสบการณ์ของตนเอง โดย keyword เช่น “สมัยพี...” แต่หากเรารู้ว่าผู้เรียนจะได้ประโยชน์ และเป็นสิ่งที่ผู้เรียนให้คุณค่า แนวทางที่ดีกว่าในการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสนใจ จึงควรเริ่มต้นที่ชวนพูดคุยให้น่าสนใจ ตั้งคำถามให้เริ่มต้นที่ผู้เรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้อาในอดีตเป็นอย่างไร แทนที่การเปรียบเทียบยุคสมัยโดยที่ผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงได้ การเล่าประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในชีวิตของผู้สอนนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและยังคงเป็นหน้าที่หลักของโค้ชในการถ่ายทอด life lesson

Individualization and personalization

1	การให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลมากเกินไปอาจส่งผลให้ผู้เรียนขาดการเข้าใจเพื่อร่วมงาน การฝึกทักษะในการขอความช่วยเหลือและเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นจึงมีความสำคัญ การโค้ชจึงต้องอาศัยการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีการสร้างมุมมองให้มองเห็นประโยชน์ของผู้อื่นไม่น้อยไปกว่าประโยชน์ส่วนตนอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนเจอเป้าหมายที่ส่งผลให้มีความสุขทั้งกับตนเองและผู้อื่น
2	การให้ feedback ที่จำเพาะเจาะจงต่อผู้เรียนแต่ละคนยังมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในผู้เรียน Gen-Z ทั้งจุดผิดพลาดที่สามารถปรับปรุงได้ รวมถึงจุดแข็งของผู้เรียนแต่ละคนที่ควรเก็บรักษาและพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Constructive Feedback)

Coach for Disruption (Changing)

ผู้เรียน Gen-Z ส่วนใหญ่เห็นความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งทิศทางเศรษฐกิจ technology ดังนั้น การสอนหรือบอกโดยอาศัยความแน่นอน มั่นใจ หรือการสอนโดยไม่คำนึงถึงโอกาสที่ทักษะที่เรียนจะถูก disrupt หรือเปลี่ยนในอนาคต จะเป็นกำแพงสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนไม่เชื่อถือผู้สอน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือการ Anti-AI หรือ AI boomer ดังนั้นการเป็นโค้ชของผู้เรียนยุค Gen-Z ผู้สอนต้องเปิดใจกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และทำการศึกษาให้มั่นใจแน่ใจ ก่อนที่จะตัดสิน ซึ่งจะช่วยให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียน Gen-Z

อย่างไรก็ตามเนื่องจากผู้เรียนอยู่ในยุคที่มี Digital disruption อยู่ตลอดเวลา ทำให้โหมดการสื่อสารหลักจึงเป็นการสื่อสารผ่าน short-text หรือ social media มากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยให้ขาดทักษะการสื่อสารใน 2 ประเด็น คือ essay/ long-text communication และ interpersonal skills โดยที่ผู้เรียนอาจจะไม่มีปัญหาด้าน communication skills ได้ในการโค้ช จึงต้องพยายามฝึกให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่าน Team-based learning พยายามให้ความสำคัญกับ Face to Face interaction

หลายครั้งเนื่องจากผู้เรียนติดกับการเตรียมพร้อมสำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และมีความเหนียวแน่นกับการตามเรื่องราวต่างๆเนื่องจากกลัวตามไม่ทัน (Fear of Missing Out - FOMO) ผู้สอนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสอนให้ผู้เรียน reflection และคำนึงถึงทั้ง short term และ long term consequence ในการตัดสินใจและการกระทำที่ทำเสมอ ดังนั้นในการโค้ชจึงจำเป็นต้องให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว และพยายามให้เห็นประโยชน์ของการฝึกทักษะหนึ่งๆ ในหลากหลายสถานการณ์ เช่น การฝึกทักษะ Counseling ทำให้ทักษะการฟังดีขึ้น และกระตุ้นให้ผู้เรียนหาโอกาสดึงทักษะเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่นๆ

Coach for Distractions (chunking)

ผู้เรียน Gen-Z มีลักษณะสำคัญที่เหมือนกันคือพบเจอโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และมีข้อมูลมหาศาล ในด้านที่ดีคือผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและมีความใจกว้าง (open mindedness) แต่ความท้าทายที่ตามมาก็คือการไม่สามารถ focus หรือจดจ่อกับงานใดงานหนึ่งได้นาน หรือโดน distract ได้ง่าย หรือกลัวการตามไม่ทัน (FOMO) และมีความสามารถในการจดจ่อ (attention span) ลดลง วิธีการในการโค้ชผู้เรียน Gen-Z เพื่อลดปัญหาดังกล่าว ประเด็นที่มักจะมีคือผู้เรียนมักมีปัญหาในการ multi-tasking responsibility หมายความว่าไม่สามารถที่จะรับงานหลายๆ อย่างพร้อมกันได้ สาเหตุหลักเกิดจากการขาดทักษะการบริหารจัดการเวลา (time-management skills) เพราะผู้เรียนเติบโตมากับการที่ต้องรับผิดชอบหน้าที่หลักเพียงอย่างเดียว เช่น เรียนหนังสือ โดยไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในด้านอื่นๆ ของชีวิต เช่น งานบ้าน การทำงานหารายได้ วิธีการโค้ชผู้เรียน จึงต้องเน้น 3 วิธีหลักๆ ดังนี้

1. Clear goal and deadline

- 1 ให้ผู้เรียนประเมินความสามารถในการทำงานต่างๆ ให้เสร็จ
- 2 ให้ deadline ที่มีความชัดเจน
- 3 มีการติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิด
- 4 บอกเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการให้ทำให้สำเร็จอย่างชัดเจน ตรงไหนตรงมา และมีการบอกว่าหากทำสิ่งหนึ่งเสร็จ เป้าถัดไปจะเป็นอย่างไร (Begin with the end in mind)

2. Scaffold Multi-tasking responsibility

- 1 ฝึกให้ผู้เรียนรับผิดชอบภาระหน้าที่ที่หลากหลาย
- 2 สอนให้ประเมินความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมาย
- 3 แนะนำเครื่องมือที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกพัฒนาทักษะเหล่านี้ด้วยตัวเองเช่น การแบ่งเนื้องานออกเป็น ส่วนย่อยๆ ทำงาน หรือ Eisenhower Matrix

3. Provide Byte-size of information

- 1 สร้างเทคนิคการสอนใหม่ๆ ที่แบ่งเนื้อหาที่สำคัญเป็นส่วนย่อยๆ ที่มีระยะเวลาไม่นาน (Microlearning)
- 2 กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้และค้นคว้าด้วยตนเอง (self-directed learning) รวมถึงเพิ่มทักษะการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ค้นคว้า

เมื่อพูดถึงคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนวิทยาศาสตร์สุขภาพ และบัณฑิตที่จบออกไปจากสถาบัน เราต้องไม่ลืมเสมอว่า ทุกครั้งที่พูดถึงผู้เรียน Gen-z พวกเขาล้วนแต่เป็นผลผลิตของการเรียนการสอน และการเลี้ยงดูของผู้สอน Gen ก่อนหน้าทั้งสิ้น ดังนั้นจึงมีความสำคัญอย่างมากที่เราจะต้องคิดอาวุธ และพัฒนาทักษะการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับความแตกต่างของ generation ให้รวดเร็วยิ่งขึ้น สุดท้ายแม้ว่าวันหนึ่งในอนาคตบทความนี้จะเก่าพอสมควรและถึงวันที่ Gen-Z ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้สอน แต่อยากให้คุณทุกท่านได้เห็นว่าคุณภาพ concept หลักในการดูแลผู้เรียนในฐานะโค้ชที่อยู่กันคนละ generation จะยังคงเหมือนเดิม

At the end of the day, coach is not.
But if you train yourself every year
it will be easier from time to time.
โค้ชที่พยายามจะเป็นโค้ชที่ดีได้ในทุกๆ วัน
จะเป็นคนที่ดีขึ้นและดีขึ้น
ขอให้ทุกท่านเก่าแก่มากประสบการณ์
แต่ไม่เป็นโค้ชที่เก่าแก่ครับ

